SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2277

av Louise Minnhagen (L)

Förstahandsval och andrahandsval för en stärkt demokrati

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en förändring av röstförfarandet, så att väljare kan ange ett förstahandsval och ett andrahandsval av parti vid allmänna val, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En stark demokrati förutsätter en bred diskussion och ett levande idéutbyte inför politiska beslut. När samhället blir mer komplicerat behöver olika perspektiv och handlingsalternativ få utrymme. Samhället blir alltmer komplicerat och alternativen är sällan svart eller vitt, utan innehåller många nyanser. Samtidigt blir debatten mer polariserad och förenklad, vilket riskerar att tränga undan de nyanser som krävs för välgrundade beslut.

Det svenska flerpartisystemet har ett stort värde. Även mindre partier, ofta med en tydlig ideologisk förankring, bidrar med kunskap, perspektiv och förslag som berikar samhällsdebatten. Deras möjlighet att utveckla och driva sin politik behöver värnas.

Som väljare kan man se fördelar hos fler än ett parti. Oro för att det parti man föredrar ska hamna under fyraprocentsspärren kan dock leda till att man väljer ett annat parti av taktiska skäl. Det riskerar att försvaga mindre partiers väljarunderlag och begränsa den politiska mångfalden. Väljare bör i större utsträckning kunna rösta efter

sin ideologiska övertygelse utan att behöva anpassa sitt val till bedömningar av vilka partier som klarar spärren.

Därför bör möjligheten att ange både ett förstahandsval och ett andrahandsval av parti vid allmänna val utredas. Om det förstahandsvalda partiet inte klarar spärren skulle rösten exempelvis kunna tillgodoräknas det parti som väljaren själv har angett som sitt andrahandsval. Att fånga upp väljarnas andrahandsval skulle också kunna ge en bredare bild av deras politiska preferenser.

Utredningen bör klargöra om andrahandsvalet endast ska räknas när det förstahandsvalda partiet hamnar under spärren, eller om andrahandsvalet alltid ska beaktas. Den bör även analysera hur valsedlar och rösträkning behöver utformas samt vilka förändringar av lag och, vid behov, grundlag som krävs.

Syftet är att stärka väljarnas möjlighet att uttrycka sin politiska övertygelse, minska behovet av taktikröstning och värna småpartiernas viktiga roll för ett nyanserat demokratiskt samtal.

Louise Minnhagen (L)